

Diffilla sup libz Ruth Incipit. Capitulu. i.

In diebus vnius iudicis. hic psequenter ponit terci casus. i. ipi Ruth: et diuiditur in quatuor ptes: qz pmo describit ipi Ruth con-

uer-
fio gratiosa. Se-
cundo eius con-
uersio virtuosa:
tercio puetio le-
galis: quarto co-
pulatione mrimo-
nialis. Partes
incipiunt in qua-
tuor capitul bu-
ius bystorie. Pri-
ma ad huc in du-
as: qz pmo de-
scribit puerfio-
nis occasio: secu-
do ipsa puerfio:
ibi. Cui dixit no-
emi. occasio au-
tem puerfionis
ruth ad iudaif-

Incipit liber Ruth.

Ca. i.

In diebo vni-
iudic qn iudi-
ces perat: fa-
cta e fames in
terra. Abijt

qz hō de bethleē iuda: vt pe-
grinaret in regione moabi
tide cū vxore sua a duobz li-
beris. Ipse vocabat elime-
lech: et vxor eius Noemi: et

ideo aliter dicunt hebrei et melius: vt videtur qz iste iudex
fuit abessan: de quo dictum fuit Judicum. xij. qui fuit an-
te bel. xlvij. annis. vt patuit ex dictis supra Judicum. xj.
Dicunt etiam hebrei qz iste abessan et booz est idem homo
binomius tamen: oportet tamen dicere fm istam viā qz

duo filij: alter maalon et al-
ter cheliō: ephraei et beth-
leem iuda. Ingressiqz regi-
onē moabitides morabant
ibi. Et mortu⁹ ē elimelech
marit⁹ noemi: remasitqz ipsa
cū filijs. Qui acceperit vx-
ores moabitidas: qruz vna
vocabatur orpha: alteraqz
ruth. Adanserūtqz ibi de cē
annis: et ambo mortui sunt
maalon vitz et chelion: re-

peregrinatio elime-
lech inceperat ante
qz booz inciperet iu-
dicare: quia iudica-
uit populū septem
annis tñ: et noemi
fuit in regione mo-
ab decem annis. vt
dicitur infra eodez
capit. let booz acce-
pit Ruth post: ve-
runtamen illa pere-
grinatio p reditu⁹
noemi fuit termina-
ta sub abessan qui
est idēz quod booz
fm hebreos: idē di-
cunt hoc fuisse tem-
pore eius: quia res
a fine denominat⁹
quia ista bystoria b

ponitur ad ostendendum quomodo dauid rex descendit
de booz: vt patet in fine.

Facta est et. propter populi peccata.
Abijtqz homo de bethleem et. causa huius peregrina-
tionis varia assignatur. dicit enim hieronymus sup quar-
tum capitulu Paralypo. qz tunc temporis sol stetit p ali-
quod spacium immobilis ad terrendum homines: vt sic
retraherentur ab enormibus peccatis quibus erāt inuo-
luti: quod nō fecerūt propter quod tanta fames facta est
in terra illa qz elimelech qui erat de nobiliozibus et poten-
tioribus ciuitatis bethleem fuit coactus ire ad terram ex-
traneam ad querendum victum suum. Hebrei autem di-
cunt qz propter famem in illa terra accidentes multi pau-
peres recurrerūt ad elimelech quia erat diues et potens.
et propter auariciam suam durus erat ei dare: propter qd
ad euitandum importunitates eorum exiuit de terra isra-
el cum bonis mobilibus que habebat: et qz ex mala causa
exiuit ibidem mortuus fuit cum filijs suis et depauperat⁹
et cetera patent in litera.

Qui acceperunt. hic consequenter describit ipius
Ruth desponsatio. dicunt autem hebrei et etiam aliqui ca-
tholici: qz ista ruth fuit filia eglon regis moab: sed hoc vi-
detur falsum quia a tempore aiob qui interfecit Eglon:
vt habetur Judicum. ij. fluxerunt anni ducenti. xxiij. vs-
qz ad abessan: vt declaratum fuit Judicum. xj. Et multo
plures anni fuerunt vsqz ad bel: et ideo si abessan fuit idēz
qz booz: vt dicunt hebrei: impossibile est qz ruth fuerit filia
eglon quez interfecit aiob: quia adhuc erat satis iuuenis
et apta ad prolem quando fuit coniuncta ipsi booz. Item
si booz fuit alter ab ipso abessan ita qz bystoria Ruth acci-
dit tempore bel. vt dicunt aliqui. multo magis impossi-
bile est qz ipsa ruth fuit filia pdicti eglon. quia multo plu-
res anni fuerunt vsqz ad bel qz vsqz ad abessan: vt decla-
ratū fuit Judicum. xj. et idē si aliquis velit dicere qz ruth fuit
filia eglon regis moab: oportet consequenter dicere qz iste
eglon fuerit alius ab illo que interfecit aiob et longe po-
sterior: ipso: et tamen adhuc hoc non videtur conuenien-
ter dictum fm dicta hebreoz et catholicorum: quia fm
hieronymum elimelech iuit pauper ad regionem moab.
et fm hebreos: licet iuerit diues: tamen fuit ibi depaue-
ratus: vt dictum est supra: et hoc videtur ex eo quod dici-
tur infra eodem capitulo. qz noemi redijt de terra moab
vacua. i. sine viro filijs et diuitijs. nō est autē verisile qz rex
moab dedisset filiam suam vxorem viro pauperi et extra-
neo et si post dationem depauperatus fuisset vir ei: nō ē
verisimile qz permisisset eam recedere de terra sua ita pau-
perem: qz indigeret colligere spicas in agro sicut dicitur
bb

de ruth sequenti cap. et ideo magis videtur quod ipsa ruth fuerit de humili progenie. Sequitur.

E Audierat enim et. et ideo fame recedente de terra sua melius poterat ad eam redire.

Ete in domum et. Hoc dixerat quia patres eorum erant mortui: vel quod mulieres sunt magis familiares matribus suis quam patribus.

Que eleuata voce et. Et quo patet quod noemi valde bene se habuerat ad nuptus suas.

Num ultra habeo et. preceptum enim erat in lege: deuter. xxv. quod si aliquis mortuus sine herede relicta uxore. frater eius accipet eam ad suscitandum semen fratri defuncto. Cetera patent in littera.

Cui dixit noemi. Dic consequenter describit ipsam ruth pueris: que noluit reuertere sicut altera si ire ad terram israel cum socro sua et conuertere ad cultum dei unius gentilitate relicta propter quod dixit.

Ne aduerferis mihi et. reuertendo ad cultum ydolorum. **Q**uocumque prexeris et. Dic dicitur hebrei quod volentibus conuertere ad iudaismum dicenda sunt gravia legum secundum partem: sicut volentibus ingredi religionem explicanda sunt difficultates illius religionis. Dicunt igitur quod noemi videtur ruth velle conuertere ad iudaismum dixit sibi aliqua onerata legis: et primo dicit ei quod non erat licitum iudeis ire extra terram israel nisi si esset magna necessitas: et tunc ruth ei respondit.

Ne aduerferis mihi et. reuertendo ad cultum ydolorum.

Quocumque prexeris et. Dic dicitur hebrei quod volentibus conuertere ad iudaismum dicenda sunt gravia legum secundum partem: sicut volentibus ingredi religionem explicanda sunt difficultates illius religionis. Dicunt igitur quod noemi videtur ruth velle conuertere ad iudaismum dixit sibi aliqua onerata legis: et primo dicit ei quod non erat licitum iudeis ire extra terram israel nisi si esset magna necessitas: et tunc ruth ei respondit.

mansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod resperisset dominus populum suum et redisset eis escas. Egressa est itaque de loco pegrinationis sue cum utraque nuru: et iam in via reuertendi posita in terram iuda: dixit ad eas. Ite in domum matris vestre. Faciat vobiscum dominus misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum. Per vobis inuenire requiem in domibus viros quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que eleuata voce flere ceperunt et dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit. Reuertimini filie mi. Cur venistis mecum? Num ultra habebo filios in utero meo: ut viros ex me sperare possitis? Reuertimini filie mi et abite. Nam enim senectute confecta sum: nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere et parere filios: si eos expectare velitis donec crescant et annos pubertatis impleant: ante eritis vetule quam nubatis. Nolite queso filie mi facere hoc: quia via angustia magis me premit: et egressa est manus domini pro me. Eleuata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata est socrum ac reuersa est: ruth adhesit socro sui. Cui dixit

Iterum dixit: prohibitum est nobis colere deos alienos. et ipsa respondit.

Deus tuus deus meus. quasi diceret alius nolo colere. Iterum dixit ei: transgressoribus legis nostre in diversis casibus imponitur pena quadruplicis mortis scilicet lapidationis: combustio-

Quocumque prexeris et. Dic dicitur hebrei quod volentibus conuertere ad iudaismum dicenda sunt gravia legum secundum partem: sicut volentibus ingredi religionem explicanda sunt difficultates illius religionis. Dicunt igitur quod noemi videtur ruth velle conuertere ad iudaismum dixit sibi aliqua onerata legis: et primo dicit ei quod non erat licitum iudeis ire extra terram israel nisi si esset magna necessitas: et tunc ruth ei respondit.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Que te terra suscepit morientem: in ea moriar: ibique locum accipiam sepulture. Nec mihi faciat deus et hec addat si non sola mors me et te separet. Quid ergo noemi quod obstinato ruth animo decessisset secum pergere: aduersari noluit: nec ad suos ultro reditum persuadere. Profecteque sunt super et venerunt bethleem. Quibus urbem ingressis velociter apud cunctos famam percrebuit: dicebantque mulieres. Hec est illa Noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulchram: sed vocate me mara. id est amaraz: quia amaritudie valde repleuit me omnipotens. Egressa sum plena: et vacuum rediit me dominus. Cur ergo vocatis me noemi: quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue: ac reuersa est in bethleem quando primus ordea metebantur.

Quocumque perrexeris pergam. et non alibi. Ite et dicitur ei. Non est nobis licitum quod mulier sit sola cum viro nisi fuerit maritus eius. Et ruth respondit.

Ubi morata fueris et. nolens esse sine te cum aliquo viro. Iterum dixit populus bebrozum est subiectus legis oneribus in qua sunt sexcenta et xii. precepta. Tunc respondit.

Populus tuus et. quasi diceret volo subdici legi ipsi?

Quocumque perrexeris pergam. et non alibi. Ite et dicitur ei. Non est nobis licitum quod mulier sit sola cum viro nisi fuerit maritus eius. Et ruth respondit.

Ubi morata fueris et. nolens esse sine te cum aliquo viro. Iterum dixit populus bebrozum est subiectus legis oneribus in qua sunt sexcenta et xii. precepta. Tunc respondit.

Populus tuus et. quasi diceret volo subdici legi ipsi?

Quocumque perrexeris pergam. et non alibi. Ite et dicitur ei. Non est nobis licitum quod mulier sit sola cum viro nisi fuerit maritus eius. Et ruth respondit.

Ubi morata fueris et. nolens esse sine te cum aliquo viro. Iterum dixit populus bebrozum est subiectus legis oneribus in qua sunt sexcenta et xii. precepta. Tunc respondit.

Populus tuus et. quasi diceret volo subdici legi ipsi?

Ruth

honestatis decus. ibi. Accidit aut. tercio gratitudo in beneficiis: ibi. Que cadens in faciem suam. quarto sollicitudo in exercitiis. ibi. Collegit ergo. Humilitas autem eius apparet in hoc quod obtulit se ad colligendum spicas in agro de voluntate et licentia socrus sue: premititur tamen hic nomen ipsius booz eo quod ager in quo collegit erat ipsius qui etiam erat de cognatione mariti sui de functi: et hoc est quod dicitur.

Erat autem viro dilectus consanguineus. Dicitur bebrei quod dilectus socrus et salomon pro booz fuerunt fratres et sic maritus et booz erat consanguineus germani. Sed primus dictum videtur falsum: quia salomon qui genuit booz de raab fuit tempore ioseph et accepit uxorem raab post destructionem iherosolymorum: tunc fuit copulata populo israel ut beatus ioseph. vii. hoc autem fuit circa principium ducatus ioseph. A principio vero ducatus eius usque ad abessan: quem bebrei dicunt esse ipsum booz superiunt anni. cclxiiij. Et multiplices fuerunt usque ad beliet: id est si in opinatione bebreorum dicatur quod booz et abessan idem homo fuit: impossibile videtur quod elimelech fuerit frater salomon: quia ruth vxor maalon filij elimelech ad hoc erat iuuenis: ut satis patet ex sequentibus. quoniam fuit copulata in matrimonio ipsi booz: adhuc potest generare: et adhuc magis impossibile est si dicatur quod booz fuit tempore belii qui postea per multos annos iudicauit: propter quod dicunt doctores nostri et bene: ut videtur quod tres fuerunt booz sibi succedentes: quorum primus fuit auus. secundus filius et tercius nepos: primus fuit filius salomon quem genuit de raab: et tercius fuit iste qui genuit obed ex ruth: et hoc idem dicitur super mattheum. primo capitulo. ubi isti tres sub vno nomine comprehenduntur: tum quia comprehenduntur eodem modo in fine libri sub vno nomine: tum quia matheus euangelista genealogiam saluatoris in tribus quaterdenis voluit describere: ut ibidem dicitur in quo autem gradu ultimus booz attinebat ipsi elimelech et filio eius maalon postea dicitur. Cetera patent in littera.

lech consanguineus homo potens et magnarum operum nomine booz. Dicitur Ruth moabitris ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum et colligam spicas que fuerint manum metentium: vbicunque clementis in me patrifamilias repperero gratiam. Cui illa respondit. Glade filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz: qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem: diciturque messoribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt. Benedicat tibi dominus: Diciturque booz iuueni qui messoribus preerat. Cuius est hec puella: Cui respondit. Dec est moabitris que venit cum noemi de regione moabitide: et rogauit ut spicas colligeret remanentes: sequens messorum vestigia. Et de mane usque nunc stat in agro et nec ad momentum quidem dimittit reuersa est. Et ait booz ad ruth. Audi filia: Ne vadas in aliter agrum ad colligendum: nec recedas ab hoc loco sed iungere puellis meis:

Accidit autem. Hic describitur ipse ruth honestas: decus quod percepit booz veniens ad messores suos. unde subditur.

Dixitque booz iuueni qui messoribus preerat etc. Item quod dicunt bebrei et satis apparet ex textu. Booz iam erat homo

et vbi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo molestus sit tibi sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus et pueri mei bibunt. Que cadens in faciem suam: et adorans super terram dixit ad eum. Unde mihi hoc ut inuenirem gratiam ante oculos tuos: et nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit. Runciata sunt mihi omnia que fecerunt socri tui propter mortem viri tui: et quod reliquum parentes tuos et terram in qua nata es: et veneris ad populum quem antea nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo et plenam mercedem recipias a domino tuo israel ad quem venisti: et sub cuius confugisti alas. Que ait. Inueni gratiam apud oculos tuos domine mi: qui consolatus es me: et locutus es ad cor ancille tue que non sum similis vnius puellarum tuarum. Diciturque ad eam booz. Quando hora vesperti fuerit veni huc et comede panem: et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad mess-

mo prouectis etatis et honorabilis ratione scientie et virtutis: et ideo non est simile quod quereretur de aliqua iuuenula muliere que esset nisi ratione honestatis singulari quam in ea videretur: et ideo dicunt bebrei quod spicas stantes pro messores colligebat stantes: iacentes autem colligebat sedendo ne inclinando se ad colligendum vestes sue eleuarent a parte posteriori: et per aliqua tibi arum suarum discoopta appareret: et ideo booz videns eius bonitatem et motum fuit ad querendum quod esset: et ad faciendum sibi gratiam dicens ei quod sequitur.

Audi filia etc. et patet littera. patet etiam quod erat iuuenula respectu ipsius: quia vocauit eam filiam.

Que cadens etc. Hic commendatur ruth de gratitudine: quia ipsi booz de beneficiis oblati licet non essent multum magna valde fuit reuerentia. Et patet littera usque ibi.

Que non sum etc. In bebreo habetur ancillarum tuarum. quasi diceret. non sum tanti valoris sicut minima ancilla tua: et ideo maiorem gratiam inuenit apud ipsum booz: unde subditur.

Dixitque ad eam booz etc. id est cibum paratum de domo mea cum famulis meis.

Et intinge buccellam tuam in aceto. aceto enim multum refrigerat: et ideo in calidis regionibus cuiusmodi est terra israel vtuntur aceto maxime tempore calido: cuiusmodi est tempus messonis.

Et congeffit polentam sibi. f. ipsa ruth preparauit sibi cibum fm translationem nostram. In hebreo habetur: Porrexit ei granatam. i. cibum factum de granis nouis quem de manu sua dedit booz ipsi ruth: vt dicunt hebrei. **E**t cetera patent in litera.

Capitulum iij.
Hic consequenter describitur sollicitudo ipsius ruth in opere pro quo uenerat de voluntate socrus sue. cum dicitur. Collegit ergo in agro usque ad uesperam etc. quod autem subditur i tres modios non est in hebreo sed loco ei habetur ordeorum: qz inuenit epi ordei in hoc quod collegerat. Cuius tamen quantitatis sit bec mensura epi dicitur fuit Exod. xvi. Bo mor enim est decima pars epi: 7 go mor manne sufficiebat vna die p vna persona vt ibide dicitur.

Iuncta est itaqz etc. i. ancillis. **E**t cetera patent in litera.

Capitulum iij.

Postqz autem. **H**ic consequenter describitur circa ipsam ruth conuentio legalis: quia fm legem que habetur deuter. xxv. de suscitatione seminis defuncti ipsa requisit booz et matrimonio de consilio socrus sue: et ideo circa hoc primo ponitur socrus consultatio: secundo nurus obtemperatio: tercio ipsius booz rationabilis responsio. secunda ibi. **Q**ue respondit. tercia ibi. **E**t ille circa primum dicitur.
Postqz aut reuerfa est ad socrum suam. scilicet de mansionibus quarum tempore fuit coniuncta puellis Booz vt dictum est supra. ij. ca. in fine.

Queram tibi requiem. i. matrimonium bonum ita q non oporteat te laborare pro victu.
Et providebo vt bene sit tibi. habendo prolem qz maxime desiderant mulieres.
Et hac nocte aream ordei ventilat. i. festum faciat p ventilatione.

Cui dixit socrus. Melius e filia mi vt cu puellis eius ex eas ad metendu ne in alieno agro quispiam resistat tibi. **I**uncta est itaqz puellis booz: et tamdiu cum eis messuit donec ordea 7 tritici cum in horreis pderent.

Ca. iij.

Postqz autem reuerfa est ad socrum suam audinit ab ea. **F**ilia mi queram tibi requiem et providebo vt bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus noster est: et hac nocte aream ordei ventilat. **L**auare igit 7 ungere: 7 induere cultioribus vestimentis: et de scende in aream. **N**on te videat homo: donec esum potumqz finierit. **Q**uado autem ierit ad dormiendum: nota locum in quo dormiat. **V**eniensqz et discooperies pallium quo operitur a parte pedum: et proicies te 7 ibi iacebis. **I**pse autem dicet tibi quid agere debeas. **Q**ue respondit. **Q**uicquid preceperis faciam. **D**escenditqz in aream: 7 fecit omnia que sibi imperauerat socrus. **S**unqz comedit et bibisset: et factus esset hilarior: issestqz ad dormiendum iuxta acervum manipulorum: venit abscondite 7 discoopto a pedibus ei pal-

liq q mos erat antiquorum in ventilatione messis facere conuiuium messoribus 7 dormire de nocte in area. **R**a. Salomon dicit hic q in illo tempore erant multi latrones in terra: et ideo booz iuit illuc ad dormiendum: vt in presentia ei melius custodiret per famulos suos granum ventilatum 7 vtrumqz potuit esse in causa.

Lauare igit etc. hoc dixit sibi ad hoc q Booz magis inclinaretur ad respiciendum eam.

Non te videat homo. scilicet ipse booz.

Donec esum potumqz finierit. hoc dixit: qz tunc magis pro ni sunt homines ad contrahendum et consummandum matrimonium. **D**icunt hic alii q ista nociui no peccauit: quia p legem matrimonij querebat suscitacionem seminis defuncti: contrarium tñ magis videt: tñ qz modus querendi no

erat bonus. f. in occulto: tum qz etiam erat alius. ppter quior ipso booz vt infra habet: qui debebat prius requiri aliter fuisset sibi facta iniuria: nisi voluntarie suo iuri cessisset. ppter quod booz dixit ipsi ruth: q factus celaret. ipsa aut ruth fuit totaliter excusata qz erat de nouo puerfa ad iudaismum: 7 nesciebat de lege requirendi matrimonium: nec de modo: nisi qstum sua socrus docebat eam.

Que respondit. **H**ic psequenter describitur ipsi ruth obtemperatio: qz fecit oia q sibi socrus dixerat: credens se in omnibz bene agere. **E**t p3 lra ysqz ibi.

Expauit homo. dicit Ra. salo. q. timuit ne esset ma-
lignus spiritus: qui in corpore assumpto esset ad pedes
eius vel forsitan timuit de latronibus et conturbatus
est. In hebreo habetur. Et tenuit vel amplexatus est.
q. extendit manū suam: et tetigit caput ipsius ruth. et
per hoc cognouit q. esset mulier: q. mulieres
habent capita aliter parata et te-
cta q. viri: ideo subditur.

Viditq. mulierem. i. cognouit per tactum:
q. de nocte non poterat cognoscere p. visum: s. nomine visus de-
signant aliquando alij sensus: si-
cut Exo. xx. dicitur. Tactus autē
populū videbat voces. i. audie-
bat: tamen Boos adhuc nescie-
bat que esset mulier determinate
ideo quesivit.

Que es? Illa q. respondit. Ego
sum ruth. rē. per hoc credebatur responsione. Dic enim erat modus tunc
tempis: q. sponsus p. habens sponsalia ponebat extre-
mum vestis sue super sponfam. Alij autem dicunt q.
cum hoc curialiter petebat consummationem matri-
monij fm q. erat edocta a socro sua ppter quod boos
habuit eam totaliter excusatam. Dicunt enim hebrei
q. ruth dixit prius ipsi boos: fm q. eam socrus docue-
rat. socrus mea et ego necesse habemus vendere heredi-
tatem que fuit elimelech et filiorum eius: et tu es p-
pinquus ad quem pertinet redemptio: vt habet Leui-
tici. xxv. et ideo accipe hereditatem et me per psequens
in uxorem ad suscitandum nomen defuncti in heredi-
tate sua et sic dicit.

Quia ppinquus es. ad quē spectat redemptio be-
redictatis et suscitatio seminis fm duplicem legem pre-
allegatam et hoc dictum consonat ei qd sequenti capi-
tulo boos dicit: Partem agri vendidit noemi.

Et ille. Dic consequenter ponitur ipsius boos rati-
onabilis responsio: et secundo curialis emissio: ibi. Sur-
rexit itaq. Circa primū dicitur.

Benedicta inquit es rē. et in hoc ostendit q. ipsa
erat sine culpa ratione predicta: et cum hoc ostendit ei
affectum bonum dicens.

Et priorem misericordiam rē. priorem misericor-
diam vocat. quia bene se habuerat ad virum suum vi-
uentem: et ad socrum suam sicut audierat boos a nar-
rantibus vt patet supra. ij. ca. Secunda autē vocat bo-
nū affectum quē habebat ad suscitandū nomen defun-

cti per matrimonium: et hec vocatur maior prima: quia
maior misericordia est bene se habere ad aliquē post mor-
tem eius quando non potest se iuuare: q. dum adhuc vi-
uit: et q. ipsa ruth moueretur amore prolis et non libidinis
ostendit dicens.

Dormi vsq. mane. Dormiuit itaq. ad
pedes ei vsg. ad noctis ab-
scissas. Surrexit itaq. an-
teq. homines se cognoscerēt
mutuo. et dixit boos. Cane
ne quis nouerit q. huc vene-
ris. Et rursum: expande in
q. palliū tuū quo opiris:
et tene vtraq. manu. Qua
extēdet et tenēte: mensus
est sex modios ordeiz posu-
it sup eam. Que portās in-
gressa est ciuitatem: et venit
ad socrum suā. que dixit ei
Quid legisti filia? Narra-
uitq. ei omnia que sibi fecis-
set homo. Et ait. Ecce sex
modios ordeiz dedit mibi: et
ait. Molo vacuam te reuer-
ti ad socrū tuā. Dixitq. noe-
mi expecta filia donec vide-
am quē res exitū habeat
Meq. enim cessabit homo
nisi cōpleuerit quod locu-
tus est.

Quia non es se-
cuta iuuenes. que-
rendo eis cōiungi i
matrimonio: s. me-
senem: in cuius co-
pula nō est talis de-
lectatio.

Moli ergo me-
tuere. de matrimo-
nio tibi affuturo.

Scit enim omnis
populus. quasi di-
ceret ex fama boni-
tatis tue parat. ef-
sem te accipere. sed
nō possum hoc licē
te absq. ppinquior
cessionē: ideo subdi-
tur.

Est alius me
ppinquior. Iste
ppinquior est cu-
ius nomen non ex-
primitur: eo q. no-
luit suscitare semen
fratri suo defuncto
ppter quod fuit in-
dignus nominari.
Elimelech enim ma-
ritus noemi: et pa-
ter istius boos fue-
runt fratres: et sic
vno gradu alter p-
cedebat eum.

Dormi vsg.
mane. dormiuit ita
q. et in hoc patz cō-
tinentia vtriusq.

Surrexit itaq.
hic consequenter describitur ipsius ruth curialis recep-
sus seu emissio: et primo ex parte ipsius Ruth: et hoc cum
subditur.

Anteq. homines se cognoscerent mutuo. nolebat enim
ab omnibus videri in illo egressu ne mala suspicio de ipsa
et boos haberetur. Secundo ex parte ipsius boos q. mo-
nuerat eam de fama vtriusq. seruanda dicens.

Que ne quis nouerit rē. et quia noluit eā redire vacuā
ideo subditur.

Mensus est sex modios ordeiz. In hebreo habetur.
Sex ordeiz. i. sex mensuras ordeiz: sed cuius quantitatis fu-
erit non exprimitur: tamen ex circumstantia textus habe-
tur q. non fuerunt multum magnæ: tum quia contineban-
tur intra palliū ipsius ruth: tum quia ipsa sola portauit
sup caput suum totum simul vsg. ad ciuitatem et vsg. ad
domum noemi. Dicit autē hic ra. sal. q. iste sex mensure fue-
runt signum et pfiguratio sex benedictionum dei que futu-
re erant sup messiam nasciturum de ruth p dauid et gene-
alogiam regiam: fm q. dicit Esa. xj. Egredietur virga de
radice yesse rē. Sequitur. Et requiescet sup euz spiritus do-
mini: spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilij et
fortitudinis. spiritus scientie et timoris domini. quod au-
tem in translatione nostra interponitur et pietatis: non ē
in hebreo. Et hoc aut dicto Ra. sa. duo habentur. vnum
est quod scriptura ve. le. nō solum exponenda est hystori-
ce: sed etiam aliquando mystice. Secundū est q. illud di-
ctum Esa. allegatum intelligitur de christo etiam fm he-
breos. Cetera patent in litera.

Ascendit ergo booz. **Hic ultimo** describit copula nuptial in booz et ruth per cessionem propinquois. Circa quod primo tangitur dicti propinqui citatio. secundo vxoris acceptio. ibi. **Et ille maioribus natu. tercio prolis conceptio. ibi. Ingressusque est. quare** plebis congratulatio. ibi. **Dixeruntque mulieres. Prima** in duas. q. primo describit citatio. ppinquois. secundo cessione sui iuris. ibi. **qui respondit. Circa** primum dicitur.

Ascendit ergo booz ad portam. in porta enim ciuitas antiquitus tenebatur iudicia. ut cito et in promptu vniciui pateret locus iusticie. **Et sedit ibi. tanquam** iudex principalis. fm hebreos qui dicunt ipsum fuisse abessan: vt dictum est supra primo capitulo.

Declina paulisper etc. vt in loco iudicii respondeas. **Tollens autem** etc. vt negotium fieret firmitus. **Partem agri** etc. vocat euz fratrem eo q. erat de cognatione sua: et hic modus loquendi frequens e in scriptura.

Glendet noemi. id est: est in proposito vendendi: quia non erat adhuc ager venditus: vt patet p sequentia. **Debet autem non habent** presens tempus in modo indicatio verbi: sed pro eo vtutur participio presentis temporis communiter dicentes: vendens pro vendit. et aliquando preterito verbi in modo indicatio: vt in isto loco vel forte iam vendiderat: et quod de emptione per propinquum subditur intelligendum est de redemptione emptionis: que spectabat ad ius propinqui: vt habetur **Leuitici. xxi.** **Sciendum autem est** hic q. licet mulieres non succederent in hereditate: tamen quia vxor post maritum defunctum sine liberis remanebat ipsa tenebat partem hereditatis ad vitam et illaz poterat vendere in quantum erat sui iuris: et sic dicitur hic: q. **Noemi eodem modo vendere volebat partem agri.** Cetera patet vsq. ibi.

Nullus enim est etc. non est intelligendum q. nulli alij essent de sanguinitate illa cum essent homines magni et potentes. Sed quia nullus erat propinquior istis duobus: nec qui ita haberet ius in dicto negotio.

Capitulum. iij.

Ascendit ergo booz ad portam: et sedit ibi. **Cumque** vidisset propinquum preterire te q. prius sermo habitus est: dixit ad eum. **Declina paulisper** et sede hic: vocans eum nomine suo. **Qui diuertit et sedit.** **Tollens autem** booz decem viros de senioribus ciuitatis: dixit ad eos. **Sedete hic.** Quibus residenti bus locutus est ad propinquum. **Partem agri fratris nostri elimelech:** vendet noemi que reuerfa e de regione moabitide: quod audire te volui et tibi dicere coram cunctis sedentibus: et maioribus natu de populo meo. **Si vis possidere ius repproquiritatis eme** et posside: si aut displicet tibi hoc ipsum indica mihi vt sciam quid facere debeam. **Nullus enim est propinquus excepto te qui prior es:** et me qui secundus sum. **Et ille respondit:** Ego agrum emam. **Qui dixit booz.** Quando emeris agrum de manu mulieris: ruth quoque moabitidem que vxor defuncti fuit debes accipere: vt suscites

Ego agrum emam. bene volebat habere possessionem: sed non vxorem: tamen vnum erat annexum alteri: ideo subditur.

Quando emeris agrum etc. et patet litera. **Qui respondit.** **Hic consequenter** describit cessionem iuris cum dicit.

Cedo iure etc. cuius ratio allegatur cum dicit.

nomen propinqui tui in hereditate sua. **Qui respondit.** **Cedo iuri propinquitatis.** **Nec enim posteritatem familie mee velere debeo.** Tu meo vttere priuilegio quo me libenter carere profiteor. **Hic autem erat mos antiquitus in israel in propinquos:** vt si quando alter alteri suo iuri cedebat vt esset firma concessio. **Solvebat homo calciamentum suum:** et dabat propinquo suo. **Hoc erat testimonium cessionis in israel.** **Dixit ergo propinquo suo booz.** **Tolle calciamentum.** **Quod statim soluit de pede suo.** **At ille maioribus natu et vniuerso populo.** **Testes vos inquit estis hodie q. possiderim omnia que fuerunt elimelech et chelion et maalon tradete noemi: et ruth moabitide vxorem maalon in coniugium sumpserim vt suscitem nomen defuncti in hereditate sua: ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur.** **Vos inquam huius rei testes estis.** **Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu.** **Mos testes sumus**

Nec enim posteritatem familie mee velere debeo. quod exponunt alij breui de posteritate egressura de ruth si eam acciperet: eo q. scribitur **Deutero. xxiij.** **Moabites et ammonites non intrabunt in ecclesiam dei in eternum:** sed si iste banc causam allegauit falsum dixit: q. illa pena non cadit super mulieres: nec p consequens super prolem earum de viro israelita: sicut ibidem dictum fuit. **Et ideo aliter exponitur:** videlicet de prole quam iam habebat de alia vxore: q. si accepisset ruth oportuisset eum intendere educationi plis nasciture de ipsa. et p consequens minus posset intendere punctioni prolis ia habite de alia et istud vocat delectionem fm communem modum loquendi quo dicitur de aliquo si habeat aliquod damnum notabile destructus est vel deletus.

Solvebat homo calciamentum etc. hoc erat signum q. vnus spoliabatur iure: et alter inuestiebatur. **Dicit autem deutero. xxi.** q. mulier defuncti solvebat calciamentum illud: et spuebat in faciem illius nolentis suscitare semen defuncti. **Sed hoc erat quando mulier conueniebat eum coram iudicibus et ille recusabat eam accipere.** **Sed quando alter propinquus conueniebat eum sicut fuit in proposito: tunc ipsemet solvebat. ideo subditur.** **Dixit ergo booz propinquo etc.**

Et ille maioribus natu. **Hic consequenter** describit vxoris acceptio vbi ad maiorem solennitatem booz dixit. **Testes vos inquit estis.** hoc enim dixit booz ad maiorem certitudinem faci

Quod faciat dominus etc. q. filij earum facti sunt capita duodecim tribuum rachel. preponitur autem rachel ipsi lyce: licet esset minor quia fuit prima et principalis vxor ipsius Jacob: vt habet Gen. xxix. q. in illam primo pferit: licet alia sibi fraudulenter supposita fuerit.

Fiatq. com. tua etc. hoc exp. sit: q. genealogizatio ipsi dauid inchoat a phares postea: cum dicitur. De sunt gna tidcs phares etc. **T**ulit itaq. booz etc. videtur q. fecerit in ditionem domini reuocetis ali enigenis mulieribus vt habet deuter. vii. **D**icendum q. illa in bibito fuit facta neq. vxores alie nigenas filij isrl traheret ad ydolatriam. ista autem ruth iam erat conuersa ad fides et cultum vni dei et p bona vxoraz in hoc firmata: vt patet ex predictis ppter qd dicta inbibitio no habebat hic locum. Sed maalon et chelon no videntur excusari a dicta transgressionem: q. ceperunt vxores moabitidas anteq. eent puerse ad fidem et cultum vni dei: qd videt ex hoc q. oipba redit ad deos suos vt dictu fuit supra. i. cap. **E**t per hoc q. Moemi suadebat ipsi ruth similiter reuerti. quod non fecisset si ante conuersa fuisset: q. non suasset ei apostatare a fide et cultu vni dei veri.

Faciat dominus hac mulierem que ingreditur domum tuam sicut rachel et lyam que edificauerunt domum israel: vt sit exemplum virtutis in ephrata: et habebat celebrenomen in bethleem. **F**iatq. domus tua sicut domus phares quem thamar peperit iude de semine quod tibi dederit dominus ex hac puella. **T**ulit itaq. booz ruth et accepit vxorem. **I**ngressusq. est ad eam: et dedit illi dominus vt conciperet et pareret filium. **D**ixeruntq. mulieres ad noemi. **B**enedictus dominus qui non est passus vt deficeret successor familie tue: et vocaretur nomen eius in israel: et habebas qui consoletur animam tuam et enutriet senectutem. **B**e nuru enim tua natus est qui te diligit: et multo tibi melior est q. si septem haberes filios. **S**uscepitq. noemi puerum posuit in sinu suo et nutricis ac gerule fungebatur officio. **E**licine autem mulieres gratulantes ei. et dicentes: natus est filius noemi: vocaueruntq. nomen eius obed. **H**ic est pater isai patris dauid. **D**e sunt generationes phares. **P**hares genuit esrom. **E**srom genuit aram. **A**ram genuit aminadab. **A**minadab genuit nasson. **N**asson genuit salmon. **S**almon genuit booz.

gratiarum actio: cum dicit. **B**enedictus dñs etc.

Et vocaret nomen eius in israel. quia filius sic natus dicebatur filius defuncti: licet alio nomine vocaretur sicut iste vocatus est obed: non elimelech: aut maalon.

Et multo etc. bypbolica est locutio ad pgaudendum ipsi noemi: ut q. melius erat ei habere vnu nepotem de pre diuite et potente q. septe filios de patre paupere qualis fuit elimelech in fine: vt dictu fuit supra primo capitulo. cetera patet vsq. ibi.

Salmon genuit booz. tres fuerunt booz sibi succedentes: hic comprehensi sub vno nomine: sicut dictum est supra. ii. capitulo.

Liber Ruth finit.

Ingressusq. est. **H**ic bonse ter describitur prolis conceptio cum dicitur.

Et dedit illi dominus etc. Unde videtur q. non solum virtute nature: sed cum hoc gratia naturam adiuvante: eo q. ita cito pcepit de homine iam sene: et hoc fuit concessum a domino: quia booz acceperat ruth ex fraterna charitate ad suscitandum semen defuncti in sua hereditate et ex obedientia legis que ad hoc inducit: Deuter. xxv.

Dixeruntq. **H**ic ponitur plebis congratulatio et

